

Rozendaalse Zand: laat het zand maar stuiven

Het zuidwesten van het Rozendaalse Zand is eind 19de eeuw ingeplant met bomen om de wind te temperen en het stuivende zand vast te leggen. Hiermee zijn een zeer bijzonder biotoop en landschap verdwenen. De gemeente Rheden en Natuurmonumenten zijn als eigenaren in 2008 gestart met het herstel van het Rozendaalse Zand. Vanwege het broedseizoen liggen de werkzaamheden sinds half maart stil en worden ze vanaf half juli weer hervat. De werkzaamheden zijn in het voorjaar van 2009 afgerond.

Zandhagedis
(foto: Jelger Herder)

Het Rozendaalse Zand: door mensen ontstaan en weer verdwenen

Stuifzanden zijn ontstaan door te intensief gebruik (plaggen en schapenbegrazing). De natuur kreeg te weinig tijd om te herstellen en het kale zand begon te stuiven. Aan het einde van de 19de eeuw is het Rozendaalse zand ingeplant met dennen om dit verstuiven tegen te gaan. Dat is goed gelukt; het Rozendaalse Zand is dichtgegroeid met bomen, grassen en mossen. Bij 'niets doen' zullen ook de laatste stukjes open zand verdwijnen. Dat is jammer, want in stuifzandlandschappen leven zeldzame planten en dieren. Denk aan allerlei soorten korstmossen, de kleine heidevlinder, sprinkhanen, bijen, zandloopkevers, zandhagedis en vogels als de duinpieper, tapuit, veld- en kuifleeuwerik.

Hier komt een dynamisch stuifzandlandschap

In West-Europa komen stuifzanden vooral op de Veluwe voor. Stuifzandlandschappen zijn droge, voedselarme terreinen waarin kaal zand voorkomt met een schaarse begroeiing van grassen en mossen. Kenmerkend is de grote dynamiek; voortdurend wordt zand verplaatst door regen en wind. Ook zijn de temperatuurverschillen enorm: 's nachts kan het vriezen, terwijl overdag de temperatuur kan oplopen tot wel 50°C. Planten en dieren die hier voorkomen zijn echte pioniers: ze leven onder barre omstandigheden.

Het Rozendaalse Zand is straks niet alleen een zandvlakte. Markante (dode) bomen en begroeide duinen in het terrein worden gespaard. Hierdoor ontstaat een open landschap vol afwisseling. Het zand zal niet eindeloos blijven doorstuiven, doordat het bos aan de noordoostkant de wind tempert. Ook zorgt het huidige stikstofgehalte in de neerslag voor flink veel voedingsstoffen. Algen en mossen profiteren hiervan en zullen het zand veel sneller vastleggen dan vroeger. Beheer kan dus nodig zijn.

Werk in uitvoering

- Om het stuifzand te herstellen, is gestart met de kap van circa 17 hectare grove dennenbos. De wind krijgt daarvoor weer vrij spel; een voorwaarde voor levend stuifzand.
- In het bos aan de noordzijde van het Rozendaalse Zand wordt in het najaar gedund. Met extra licht kunnen struiken zich ontwikkelen zodat een geleidelijke overgang ontstaat naar het open zand.
- Het gekapte hout wordt deels gebruikt als zaaghout. De rest van het hout en de takken worden tot kleine stukjes vermalen. Deze 'chips' worden afgevoerd naar een energiecentrale. Het chippen maakt een behoorlijk geluid. Daarom wordt dit niet tijdens het broedseizoen gedaan.
- In het najaar en winter van 2008 wordt de bovenste humusrijke grondlaag verwijderd (afgeplagd), zodat er weer stuifbaar zand aan de oppervlakte komt.
- Van een groot aantal bomen wordt ook de wortelstronk (stobbe) verwijderd. De meeste stobben blijven gestapeld in de omgeving van het stuifzand. Deze zogenaamde stobbenwallen zijn een prachtig leefgebied voor reptielen, vogels en kleine zoogdieren. De stobben verrotten na een aantal jaren.

Mag ik nog op het Rozendaalse Zand komen?

Ja, de toegankelijkheid blijft ongewijzigd. Honden moeten hier dus aan de lijn. Door betreding blijft het Rozendaalse Zand mooi open. Aan de noordzijde van het terrein komt een wandelpad met een fraai overzicht over het stuifzand.

In het najaar en winter van 2008/2009 zijn er weer excursies tijdens de werkzaamheden. Aankondigingen volgen via de lokale media.